USTANOWIENIE
RADY NIE USTAIĄCEY.

Maiąc za grunt y fundament naypierwſzy uſzczęśliwienia Rzeczypoſpólitey, wolność, bespieczeńſtwo, y pewność maiątku każdego Obywatela, przez utrzymanie wigor y uſkutecznienie Praw wſzyſtkich, ktore zoſtaiąc bez Exekucyi w Anarchią Rząd Rzeczypoſpolitey przemieniły a z tąd wytryſło źrzodło nieſzczęśliwości ktore ſię na kraie Rżeczypoſpolitey zlały; Potwierdzamy naypierwey teraźeieyſzą Seymową uſtawą wſzyſtkie Prawa y Konſtytucye w ogulności, tak dawne iako y poźnieyſze, y mieć chcemy,, aby procz tych ktore mocą Seymu teraźnieyſzego znieſione, poprawione lub odmienione będą, y tych ktore na przeſzłych immediate Seymach przeiſtoczone zoſtały, y zadne onych poźnieyſze nie zaſzło ponowienie; wſzyſtkie inne w ogulności Prawa, Konſtytucye y uſtawy nienaruſzone, ſtałe y wieczyſte zoſtały nie podlegaiąc żadney wątpliwości opacznemu tłomaczeniu, ani przeciwnym ktoregokolwiek Sądu y Urzędu Ptæjudicatom, owſzem aby miały na zawſze moc, powagę y wykonywanie. To uſkutecznienie Dzieła tak zbawiennego potrzebne dla Dobra y pomyślności Rzeczypoſpolitey przypomniawſzy Nam iakośmy zarzucili aż do tego momentu exekucyą dawnych y poźnieyſzych Praw, a obawiaiąc ſię tegoż loſu y na przyſzłe czaſy, a przekonani będąc iż żaden Rząd w iſtocie ſwoiey bydź nie może, bez władzy wykonywaiącey, zawſze trwaiącey y przytomnęy, ktoraby utrzymywała Rzeczpoſpolitą wpadać w Anarchią przyczynę tylu świeżo ſmutnych doznanych ſkutkow, chcący oraz na ten koniec ubeśpieczyc Formę Rządu y moc wykonywaiącą, umyśleliśmy uchwalić y uchwalamy za pierwſze y fundamentalne Prawo teraźnieyſzego Seymu, *Uſtanowienie czyli przywrocenie Rady Naywyżſzcy nieuſtaiącey przy Boku Krolewſkim*, y to Prawo policzone będzie dla nieſkażytelney mocy y ſtałości miedzy Prawa Kardynalne, ktore w Konſtytucyi 1768. ſą wyrażone, a w teraźnieyſzey z zaſzłemi w nich podług okoliczności odmianami powtorzone będą. Podobna zaś Rada że iuż dawniey w Rządzie Rzeczypoſpolitey miała mieyſce, mamy tego dowody w dawnieyſzych Konſtytucyach ktore o niey wſpominaią iako to w Artykule VI. Konfirmacyi Kròla Stefana, w Artykułach Koronacyi Henryka Krola, tudzież w Konſtytucyach 1576. 1590. 1607. 1641. 1669. 1667. y 1678. Więc uſtanawiamy wieczyście

A rzeczo-

rzeczoną Radę y przepifuiemy co do iey ułożenia, Powinności, Władzy, Porządku, Obrad, y w ogulności o wfzyftkim cokolwiek do niey ściągać fię może. Artykuły naftępuiące.

ARTYKUŁ I.

UŁOZENIE RADY NIEUSTAIĄCEY.

TA Rada będzie mieć tytuł Rady Naywyżfzey nieuftaiącey. Składać fię będzie ze trzech Stanow Rzeczypofpolitey to ieft: Krola, Senatu y Stanu Rycerfkiegò, ktore powinny bydź na zawfze nierozdzielne, procz w przypadkach Bezkrolewia y nieprzytomności Krolewfkiey, na ktore przepifane będą niżey wyrażone Uftawy.

Pierwfzy Stan iako Głowa Narodu żadney nie podpada odmianie, Ofoby zaś z drugich dwoch Stanow co dwa lata na Seymie Ordynaryinym pluralitate *per vota fecreta* obierane będą podług naftępuiącego opifu.

1mo. Senatorowie y Miniftrowie fą Candidati nati, Ofoby zaś z Stanu Rycerfkidgo udawać fię maią do Marfzałka Seymu przefzłego, a w przypadku śmierci łub nieprzytomności onego, do pierwfzego Pofła *Prowincyi na ktorą przypada alternata* w oftatnich trzech dniach przed Seymem w Ofobach fwoich, lub przez memoryały z podpifem ręki własney y pieczęcią.

2do. Regeftr Kandydatow czytany będzie publicznie przy zagaieniu każdego Seymu zaraz po oddaniu Lafki Marfzałkowfkiey nowo obranemu. Senatorow czytać będzie ieden z z Sekretarzow Wielkich lub w nieprzytomności ich Referendarz. Ofoby zaś z Stanu Rycerfkiego podane, będzie czytał Sekretarz Seymowy. Od Kandydacyi nie będzie mogł bydź wyłączony, ktokolwiek okaże kondycye y potrzebne właſności do tego Urzędu iakie w niżfzym opifaniu będą wyrażone; A gdyby przypadkiem kogo odrzucono Sekretarze W. lub Referendarze za Senatorow, a Marfzałek Seymowy za Ofoby Stanu Rycerfkiego na Seymie fprawić fię będą powinni.

3tio. Regeftr Kandydatow drukowany tegoż dnia oddany będzie ad deliberandum każdemu z fkładaiących Seym.

4to. Nazaiutrz każdy z Seymuiących tylu w Regeftrze podkryśli ile potrzeba Ofob do Rady a to *per vota fecreta* podkryślaiąc Imiona Kandydatow w Regeftrze drukowanym wyrażonych.

To podkryślenie odprawować fię będzie w Sali do Konferencyi wyznaczoney blifko Izby Senatorfkiey tym fpofobem: Senatorowie wezwani przez Marfzałkow Wielkich lub Marfzałkow Nadwornych, a Pofłowie przez Marfzałka Seymowego odbierać będą przy wniściu Regeftr Kandydatow drukowa-

ny

ny z ſtęplem Herbu Rzeczypoſpolitey, podobny do tego ktory dnia wczorayſzego był rozdany, a z tym ieden po drugim porządkiem przyſtępować będą do ſtolika, na ktorym zakryślą potaiemnie Oſoby podług ſwego wyboru y każdy włoży ſwoy Regeſtr do Wazonu ktory wprzod nim doſtanie ſię do Sali Konferencyonalney w Izbie Senatorſkiey otwierany będzie publicznie dla pokazania że ieſt prożny, a potym dopiero poſtawiony będzie w pośrzod dziewięciu Delegowanych z ktorych trzech Senatorow przez Krola Jmci, a ſześciu z Stanu Rycerſkiego przez Marſzałka Seymowego wyznaczonych znaydować iuż będą w tey Izbie. Do tego Wazonu będą trzy klucze oſobne ieden Krolowi Jmci, drugi pierwſzemu z przytomnych Senatorow, a trzeci Marſzałkowi Seymowemu oddane.

5to. Dnia tegoż ſamego zaraz Deputowani oddalą ſię z Izby, a potym Wazon przynieść kazawſzy otworzą go w przytomności wſzyſtkich trzema kluczamy, ogłoſzą Kandydatow, calculum votorum uczynią y większość onychże deklarować będą.

6to. Potrzeba koniecznie aby każdy z obieraiących tylu na Regeſtrze drukowanym podkryślił, ile potrzeba Oſob do Rady y tego gatunku iaki ieſt opiſany to ieſt: aby miedzy podkryślonemi znaydowała ſię połowa Oſob zaſiadaiących w radzie przeſzłey. Biſkupi, Senatorowie, Miniſtrowie, Oſoby z Stanu Rycerſkiego aby tam mieſzczeni byli, w rowney liczbie z każdey z trzech Prowincyi. Każdy Regeſtr w ktorym nie będzie zachowana ta Reguła lub mniey lub więcey podkryślonych Oſob, niżeli liczba onych oznaczona, za nieważny miany będzie, y odrzucony natychmiaſt przez Deputowanych.

7mo. Wſzyſcy ktorzy będą mieli większość wotow chociażby w rowney liczbie z drugiemi, będą przypuſzczeni do Rady, dla tych tylko ktorzy mniey wotow mieć będą Krol Jmć przyda każdemu ſwoią kreſkę z Oſob ktorych ieſzcze brakować będzie do dopełnienia liczby Rady.

Kondycye potrzebne ażeby bydź przypuſzczonym do Rady, y mieć tytuł *Konſyliarza Rady Naywyżſzey* dla Stanu Rycerſkiego ſą: zaſiadać w iednym ze czterech Departamentow Rzeczypoſpolitey, to ieſt: w Sądowym lub Policyi, lub Skarbowym, lub woyſkowym być Deputatem na Trybunał, lub trzy razy Poſłem na Seym, albo też być Poſłem za Granicę. Wybrani podczas Seymu do Rady wprzod niżeli przyſtąpią do pełnienia ſwoiey funkcyi wykonaią przyſięgę naſtępuiącą.

„ Ja N. przyſięgam Panu Bogu Wſzechmo-
„ gącemu &c. iako wierny będę Tobie Stani-
„ ſławowi Auguſtowi Krolowi Panu memu
„ Miłł: y Rzeczypoſpolitey Polſkiey, y że
„ w ſprawowaniu moiey funkcyi Konſyliar-
„ ſtwa Rady nieuſtaiącey czynić będę dokła-
„ dnie to wſzyſtko cokolwiek Prawo uſta-

„ nowienia oneyże opiewa, że w moich Ra-
„ dach wotach y zdaniach Prawo pisane,
„ sprawiedliwość y naywiększe Dobro Oy-
„ czyzny będą moim prawidłem, ktorego
„ dla prozby lub pogrożki, ani dla datku,
„ ani dla obietnic iakichkolwiek, przez przy-
„ iaźń, nieprzyiaźń lub iaką inną korrupcyą
„ albo względy osobiste nigdy nie od-
„ stąpię, że Sekretu nienaruszenie dotrzy-
„ mam w tym wszystkim cokolwiek uradzo-
„ no będzie lub czyniono wyciągaiącego u-
„ taienia, y zamilczenia, na ktoreykolwiek
„ Sessyi Radney.

Rada składać się będzie z Osob niżey wyrażonych.

1mo. Nayiaśnieyszy Krol Jmć iako Głowa oney y Prezyduiący.

2do. Trzech Biskupow, miedzy ktoremi Prymas co dwa lata ipso facti będzie zasiadał, wakuiąc drugie dwa lata.

3tio. Jedynastu Senatorow Swieckich z tych ośmiu koniecznie Senatorow bydź ma, trzech zaś z liczby Ministrow lub Senatorow mogą bydź wybrani. Miedzy Biskupami y Senatorami trzech przynaymniey z Prowincyi Litewskiey być powinno, y ieden ex Ministris W. X. Litt.

4to. Czterech ex Ministerio Rzeczypospolitey to iest ieden z każdego Departamentu.

5to. Marszałek Stanu Rycerskiego, a w przypadku śmierci Sekretarz Consilij na Jego mieyscu aż do Seymu.

6to. Ośmnastu Konsyliarzow z Stanu Rycerskiego.

7mo. Sekretarz Rady nieustaiącey.

8vo. Instygatorowie y Vice Instygatorowie oboyga Narodow.

9no. Sekretarze do Konferencyi.

10mo. Archiwista.

11mo. Kancellaryści y Kopiiści.

12mo. Tłomacze.

Prymas y Biskupi y Ministrowie maiąc dochody znaczne przywiązane do swoich Urzędow nie będą brali Pensyi.

Senatorowie Swieccy Koronni y Litewscy każdy na Rok 24000. fl.

Marszałek teraźnieyszy mieć będzie 120000 fl. przyszły zaś 60000. fl. Tenże podczas Rezydencyi swoiey w Warszawie wartę z woyska Koronnego piętnastu ludzi y Officyera mieć będzie.

Konsyliarze z Stanu Rycerskiego będą mieć każdy 24000.

Sekretarz Rady 36000,

Instygator 12000. Vice Instygator 8000.

Każdy z Sekretarzow do Konferencyi 12000 fl.

Każdy Kancellarzysta 6000 fl.

Każdy Kopiista 6000 fl.

Każdy Tłomacz 10000.fl.

OBIA-

OBIASNIENIE

O FUNKCYI POWINNOSCIACH PREROGATYWACH OSOB SKŁADAIĄCYCH RADĘ NIE USTAIĄCĄ.

Nayiaśnieyſzy Krol P. N. Miłł: iako Głowa Narodu Pierwſzy Stan reprezentuiący Powagę Maieſtatu Rzeczypoſpolitey będzie zwoływać iak ſię praktykowało przez Uniwerſały w czaſach prawem przepiſanych Seymy Ordynaryine zaſięgaiąc zawſze zdania Rady nie uſtaiącey w Materyach, ktore na Seymie traktowane będą, iako to dawniey działo ſię za Radą Senatu ktora odtąd nie ieſt potrzebną. Rownie zwoływać będzie Seymy Extraordynaryine uznaiąc ich potrzebę przez ſiebie lub za naleganiem o to Rady nieuſtaiącey, ktorey żądaniu y większości Głoſow Krol ſprzeciwić ſię nie będzie mogł.

Wſzyſtkie Prawa, Konſtytucye Seymowe, Dekreta, Przywileia y Akta publiczne pod Imieniem Krolewſkim wychodzić będą iak ſię dotąd praktykowało.

On podpiſywać będzie expedycye wſzyſtkie ułożone na Radzie, nie mogąc ich odmowić ieżeli większość głoſow tak decydowała.

Dawać będzie audyencye Ambaſſadorom, Miniſtrom, Poſłom, y Rezydentom Cudzoziemſkim y z niemi traktować, nic czynić y kończyć nie mogąc iak tylko za powierzeniem wſzyſtkiego Radzie, y zdaniem oneyże przy większości głoſow.

J. K. Mć zaś z ſwoiey ſtrony pozwala y uſtępuie za ſiebie y ſwoich Naſtępcow Prerogatyw Krolewſkich niżey wyrażonych.

1mo. Krol obierać y Przywileiować będzie Biſkupow, Woiewodow, Kaſztelanow y Miniſtrow iednego z trzech Kandydatow per vota ſecreta przez Radę nieuſtaiącą obranych.

2do. Procz wyżey wyrażonego Artykułu, w Ręku ſamego Krola zoſtanie ſzafunek wſzelkich Urzędow Duchownych y Cywilnych bez naymnieyſzego zmnieyſzania, wyiąwſzy tylko Kommiſſarzow Woyſkowych Skarbowych, Marſzałkowſkich, Aſſeſſorſkich, ktorych dotąd w przeciągu od Seymu do Seymu wyznaczał, odtąd zaś na podanie także trzech Kandydatow ſpoſobem w wyżſzym Artykule wyrażonym o Senatorach y Miniſtrach zezwala.

3tio. Co do Szarzy Woyſkowych przy J. K. Mci zoſtanie mianowanie Rotmiſtrzow Chorągwi Polſkich y Officyerow we czterech Chorągwiach ktore chodzą pod Imieniem Krolewſkim w Polſkim Authoramencie.

Wſzyſtkie zaś oprocz tych Promocye Woyſkowe podług dawności w ſłużbie odtąd rozdawane będą. Może iednak Krol Jmć Hetmani y ktokolwiek z Konſyliarzow Rady nieuſtaiącey podawać Kandydatow na Woy-

ſkowe Urzędy do wybrania per vota ſecreta wraz z tym co ma Prawo dawności za ſobą.

4to. J. K. Mć odſtępuie ſzafunku wſzelkiey Krolewſzczyzny Staroſtw z tym warunkiem, że teraźnieyſi uprzywileiowani oboiey Płci zachowani będą do śmierci przy używaniu tychże Dobr, ktore odtąd nie będą mogły bydź oddane Oſobom partykularnym ſpoſobem nadgrody lub iakimkolwiek prawem, ale wſzyſtkie obrocone bydź maią na użytek y potrzebę publiczną z naywiękſzym dobrem dla kraiu za zdaniem J. K. Mci.

Cztery Regimenta Gwardyi powrocą pod zwierzchność Woyſkową, właśnie tak iak zoſtawały za Auguſta III. to ieſt: zachowuiąc na zawſze Imie y Honory Gwardyi nie obowięzuiąc ſię iednak żadną nową przyſięgą, z tą tylko rożnicą że dawniey Hetmani mieli ſami w Ręku władzę woyſkową, dziś ią dzielą z Kommiſſyą a przez Prawo teraźnieyſze Hetmani y Kommiſſya woyſk dependować będą od Rady nieuſtaiącey, Wzamian zaś upewniona będzie J. K. Mci Summa Roczna wyſtarczaiąca na płacę dwoch tyſięcy woyſka ſzczegulnie od woli y Rozkazow J.K.Mci dependuiącego. Ta zaś Summa nie ma bydź detrunkowana w porachunku bonifikacyi utraconych intrat Krola Jmci z okazyi podzielenia Pańſtw Rzeczypoſpolitey y zabranego kraiu.

6to. Wzaiemnie z ſwoiey ſtrony Rzeczpoſpolita raz na zawſze upewnia, że wſzyſtkie inne Prerogatywy Krolewſkie (procz tych ktorych Krol Jmć iako wyżey odſtąpić raczył) całe y nienaruſzone na zawſze zoſtaną.

PRYMAS podczas przypadaiącey alternaty ſwoiey funkcyi powinien przynaymniey przez ſześć Mieſięcy w Roku znaydować ſię przy Radzie.

W czaſie Bezkrolewia mieyſce Krola zaſtąpi, Rada nieuſtaiąca zoſtaiąc przy ſwoiey mocy y Powadze, utrzyma w ſwoiey formie zwyczayney Trybunały y wſzyſtkie Departamenta Rzeczypoſpolitey, nie dozwalaiąc więcey podnośić y ſtanowić ſię Kapturom, ktore były przyczyną tylu tumultow y ſcyſſyi podczas Bezkrolewia.

Prymas rozdawać będzie głoſy Senatorom, gdy przyidzie do wotowania, przypiſze Imie ſwoie do Aktow Publicznych y wſzyſtkich Expedycyi Rady nieuſtaiącey, gdy z Alternaty w niey ſię znaydować będzie, A w nieprzytomności Krolewſkiey lub podczas Bezkrolewia dwie kreſki mieć będzie dla decyzyi w przypadku paritatis.

W nieprzytomności zaś Prymaſa Pierwſzy Senator z przytomnych na Radzie te wſzyſtkie powinności wykona.

MARSZAŁEK z STANU RYCERSKIEGO.

Ten Nowy Urząd ieſt potrzebny ażeby Stan Rycerſki we wſzelkich okazyach miał ſwoią Głowę Marſzałka, ktory w Powadze y Prerogatywach rowny Senatorowi, mieć będzie

dzie mieyſce na przeciw Tronu w pośrzodku Oſob ſwoiego Stanu.

Co dwa lata obierany będzie na Seymie *per vota ſecreta* ſpoſobem o Elekcyi Oſob Radnych opiſanym tenże będzie mogł bydź powtornie obrany y zachowany przy ſwoiey funkcyi do przyſzłego Seymu.

Senator ani Miniſter Marſzałkiem bydź nie może chybaby wprzod złożył ſwoy Urząd Przyſięgę publicznie na każdym Seymie wykona (tak iak y drugie Radne Oſoby uczynią) podług Roty naſtępuiącey.

„ Ja N. przyſięgam Panu Bogu Wſzechmo-
„ gącemu &c. iako wierny będę Tobie Sta-
„ niſławowi Auguſtowi Krolowi y Panu me-
„ mu Miłł: y Rzeczypoſpolitey Polſkiey, y że
„ w ſprawowaniu Funkcyi Marſzałka Rady
„ Naywyżſzey nieuſtaiącey czynić będę do-
„ kładnie to wſzyſtko cokolwiek Prawo u-
„ ſtanowienia oneyże opiewa, że w moich
„ Radach wotach y zdaniach Prawo piſane
„ ſprawiedliwość y naywiękſze Dobro Oy-
„ czyzny będą moim prawidłem, ktorego dla
„ prożby lub pogrożki ani dla datku, ani dla
„ obietnic iakichkolwiek, przez przyiaźń
„ nieprzyiaźń, lub iaką inną korrupcyą albo
„ względy oſobiſte nigdy nie odſtąpię, że
„ ſekretu nienaruſzenie dotrzymam w tym
„ wſzyſtkim, cokolwiek uradzono będzie, lub
„ czyniono wyciągaiącego utaienia y zamil-
„ czenia na ktoreykolwiek Seſſyi Radney,
„ oraz że wierność zachowam w rachowa-
„ niu kreſek y ogłoſzeniu pluralitatis.

Marſzałek Rady nieuſtaiącey nie będzie mogł bydź Marſzałkiem ani Poſłem na Seym naſtępuiący.

FUNKCYA JEGO. Będzie mogł tak iako każdy z Oſob Radnych przekładać na Radzie Intereſſa zachodzące; wymieniać przeſtępſtwa y niezachowanie Praw przez kogokolwiek; do niego należeć będzie mieć baczność na ſprawowanie y beſpieczeńſtwo Rządu, y teraźnieyſzey uſtawy na Prerogatywy Stanu Rycerſkiego, na porządne trzymanie Protokułow Rady, na Exekucyą Dekretow, na utrzymowanie Archivi Rady nieuſtaiącey. Będzie mogł iak każdy z Oſob Radnych podawać Kandydatow na Officialiſtow Rady nieuſtaiącey, ktorzy zgodnie przyięci, lub też obrani zoſtaną. On przeſtrzegać będzie aby ciż pełnili ſwoią uſługę y powinność, wſtawiaiąc ſię za niemi do Rady nieuſtaiącey, o nadgrody lub ukarania podług zaſług lub wykroczenia onychże.

Rozdawać będzie Głoſy Oſobom Stanu Rycerſkiego, gdy do wotowania przyſtąpią. Wyimować będzie z naczynia gałki, lub kartki podczas wſzyſtkich Elekcyi y ogłaſzać pluralitatem.

Pieczęć Rady nieuſtaiącey zoſtanie w Ręku Marſzałka. On przypiſywać ſię będzie do Krolewſkiego y Prymaſa podpiſu, lub w nieprzytomności onego do pierwſzego in Ordine Senatora we wſzyſtkich expedycyach y

 rezo-

rezolucyach Rady nieuſtaiącey, y każdą do należytego Departamentu tegoż dnia odeſzle.

Na Seymach mieyſce zaraz po Senatorach mieć będzie, y z Stanem Rycerſkim razem z Izby wychodzić ma.

Gdyby przeſtępował ſwey władzy granice, Rada nieuſtaiąca oſądzić go może, winnym po wyſłuchaney Jegoż Juſtyfikacyi z wolną iednak appellacyą do Stanow Rzeczypoſpolitey na Seym procz w przypadku *criminum ſtatus & Leſæ Majeſtatis*, ktore niżey mianowane będą: na tenczas Rada nieuſtaiąca, poſtąpiwſzy z nim ſądownie od Funkcyi Go natychmiaſt oddali, a ukaranie do decyzyi Seymu zawieſi.

SEKRETARZ RADY. Ten w Radzie vocem tylko deliberativam mieć będzie; w niebytności Marſzałka powinności Jego zaſtąpi, a w przypadku śmierci Onegoż zoſtanie Subſtytutem Marſzałka aż do przyſzłego Seymu.

On oddawać będzie ſupplikuiącym rezolucye y odpowiedzi Rady nieuſtaiącey na ich Memoryały, y na tych wſzyſtkich expedycyach podpiſywać ſię będzie.

Odbierać będzie od Sekretarzow Konferencyi dependuiących od niego co do rapportow, donieſienia o tym wſzyſtkim co na Seſſyach rożnych Departamentow udziałane y w Protokuły wciągnione ieſt, a wraz to wſzyſtko do wiadomości Rady nieuſtaiącey podawać y Protokuł wſzyſtkich czynności podług decyzyi Rady uformować.

Donieść powinien będzie Marſzałkowi lub pod Jego niebytność Radzie nieuſtaiącey cokolwiek przyidzie do Jego wiadomości ſzkodliwego dla Rzepltey lub też co wiedzieć będzie pożytecznego publico.

Na Seymie mieyſce będzie miał w Senacie przy oſtatnim z Miniſtrow.

Pod niebytność Jego ſubjectum zdatne Rada nieuſtaiąca na mieyſce iego obierze. Archiwiſta dependuiący od niego ma bydź informowany o wſzyſtkim przez niego ſamego, klucze zaś od Archivum zoſtaną zawſze u Sekretarza. Oſobę na Archiwiſtę Rada nie uſtaiąca wyznaczy. - - Przyſięga dla Sekretarza ieſt---

„ Ja N. przyſięgam Panu Bogu Wſzechmogącemu &c. iż będę wierny Tobie Stanisławowi Auguſtowi Krolowi y Panu memu Miłł: y Rzepltey Polſkiey y że w ſprawowaniu moiey Funkcyi Sekretarza Rady nie uſtaiącey czynić będę dokładnie to wſzyſtko, cokolwiek prawo uſtanowienia oneyże opiewa, iż w moich Radach wotach y zdaniach Prawo piſane, ſprawiedliwość y naywiększe Dobro Oyczyzny będą moim prawidłem, ktorego dla prożby lub pogrożki, ani dla datku ani dla obietnic iakichkolwiek przez przyiaźń lub nieprzyiaźń lub iaką inną korrupcyą albo względy oſobiſte nigdy nie odſtąpię, że Sekretu nienaruſzenie dotrzymam w tym wſzyſtkim cokolwiek uradzono będzie lub czy-

„ nio-

„ niono wyciągaiącego utaienia y zamilcze-
„ nia na ktoreykolwiek Seſſyi Radney, nie
„ powierzę y nie wydam nikomu Papierow
„ mnie oddanych y w Archivum złożonych
„ bez pozwolenia Rady nieuſtaiącey &c.

INSTYGATOR Y VICE INSTYGATOR. Ci będą dożywotni w oboygu Narodach dependuiący od Rady in pleno zgromadzoney. W okolicznościach gdzie zachodzić będzie potrzeba doniesienia, zaſkarżenia y zapozwania obwinionego do Sądu Rady nieuſtaiącey, ich to będzie powinnością, ale w przypozwach mianować powinni Delatora, y ten podlegać będzie karze talionis, (ktora ma ſię rozumieć taką na ktorąby był zaſłużył obwiniony gdyby zoſtał przekonany) ieżeli zarzutu nie dowiedzie: y to tylko w przypadkach podobnych zaſkarżeniow. Inſtygatorowie mieć będą wniście do Rady, nie maiąc w niczym vocem deciſivam. A ponieważ y dawniey iuż funkcya onychże kładła na nich obowiązek przeſtrzegania beſpieczeńſtwa Rządu y ſpokoyności publiczney przeto y teraz tey powinności iak naypilniey zadoſyć czynić powinni będą. Przyſięga ich taka.

„ Ja N. przyſięgam Panu Bogu Wſzechmo-
„ gącemu &c. iako wierny będę Tobie Stani-
„ ſławowi Auguſtowi, Krolowi y Panu me-
„ mu Mił: y Rzepltey Polſkiey y że w ſpra-
„ wowaniu Funkcyi Inſtygatora w Radzie
„ nie uſtaiącey czynić będę dokładnie to
„ wſzyſtko cokolwiek Prawo uſtanowienia
„ oneyże opiewa, Prawo piſane, ſprawiedli-
„ wość y naywiękſze Dobro Oyczyzny bę-
„ dą moim prawidłem, ktorego dla prożby
„ lub pogrożki, ani dla datku lub obietnic
„ iakichkolwiek, przez przyiaźń, nie przy-
„ iaźń lub iaką inną korrupcyą lub względy
„ oſobiſte nigdy nie odſtąpię, że Sekretu nie-
„ naruſzenie dotrzymam w tym wſzyſtkim
„ cokolwiek uradzono będzie lub czyniono
„ wyciągaiącego utaienia y zamilczenia na
„ ktoreykolwiek Seſſyi Radney że przeſtrze-
„ gać y donoſić będę Radzie nie uſtaiącey;
„ cokolwiek dowiem ſię że ſię knuie prze-
ciwnego Rządowi ſpokoyności y beſpie-
„ czeńſtwu publicznemu &c.

SEKRETARZE DO KONFERENCYI. Po iednemu do każdego departamentu przez Radę nieuſtaiącą wyznaczeni będą bez Dyſtynkcyi Polacy czy Cudzoziemcy, Szlachta lub nie Szlachta ale ludzie oſobliwiey zdatni do pełnienia tego Urzędu. Ci dependować będą od pierwſzego z zaſiadaiących w każdym z oſobna Departamencie, co do codziennych y potocznych expedycyi; każdy mieć będzie Protokuł Dzieł y ſpraw ſwoiego Departamentu, ktory co tydzień odſyłać maią do Sekretarza Rady nie uſtaiącey, ſami zaś chyba tylko za zawołaniem na Seſſye Radne wchodzić będą mogli. Maią zaś bydź przyſięgli podług Roty iaką im Rada nieuſtaiąca przepiſze.

Kancellarzyści y Kopiiści. Przy każdym Departamencie będzie Kancellarzyſta y kilku Kopiiſtow ktorych liczbę Rada nie uſtaiąca podług

C po-

potrzeby pomnoży. Ci powinni umieć Języki Cudzoziemskie osobliwie Łaciński, Francuski, Niemiecki, Włoski, y Moskiewski, lub przynaymniey żeby w każdym z tych Języków Kancellarzyści y Kopiiści przy Departamentach mogli pisać y czynić tradukcye dla przetłumaczenia w potrzebie. Maią bydź przysięgli podług Roty iako im Rada nieustaiąca przepisze. Będą prezentowani Radzie nieustaiącey przez Sekretarza.

Tłomacze. Tych będzie dwoch do Języków Orientalnych, a ieden do Ruskiego y będą w dependencyi od Rady nieustaiącey Departamentu Interessow Cudzoziemskich.

Dla wszystkich Osob składaiących Radę nieustaiącą Suspensa iść powinna we wszystkich Subselliach procz tego mieysca gdzie się Rada znayduie, ale to ma się rozumieć tylko o takie sprawy gdzie o osobistość chodzi, y w tey iedney okoliczności otrzymane Kondemnaty nie mogą tamować zasiadania w Radzie.

ARTYKUŁ II.

UŁOZENIE, PODZIAŁ, PORZĄDEK ODPRAWOWANIA SIĘ Y INNE ACCESSORIA RADY NIEUSTAIĄCEY.

Rada nieustaiąca podzielona będzie na pięć Departamentow.

1wszy. Interessow Cudzoziemskich.
2gi. Sprawiedliwości.
3ci. Policyi czyli dobrego porządku.
4ty. Skarbowy.
5ty. Woyskowy.

W Departamencie interessow zagranicznych cztery tylko będą Osoby w drugich zaś czterech po ośm co wyniesie liczbę 36. Osob Radnych, ktorych wybranie ieżeli za powszechną zgodą nie nastąpi przez większość głosow słowną na radzie in pleno mianowane będą y Rada in pleno może odmienić y przenieść Osoby z iednego Departamentu do drugiego ieźliby tego potrzebę uznała. Lecz Prezesow tych Departamentow przenosić y odmieniać nie będzie mogła. Do traktowania Interessow w Departamentach przytomność trzech Osob będzie dostateczną. Osoby in Ministerio zostaiące maią Prezydować w Departamentach do Urzędu Ich ściągaiących się, a gdy zaydą skargi iakowe y oskarżenia przeciwko nim na ten czas oddalić się powinni z Sessyi Radnych iako nie maiący w tym razie vocem decisivam.

Te więc do Departamentow wyznaczone Osoby odbierać będą Memoryały y Rapporta o nychże tyczące się roztrząsać ie rozważać y treść z nich wyciągać powinne będą, przydaiąc przy każdey osobney materyi swoie zdanie co wszystko pod Decyzyą Rady nie ustaiącey in pleno podpadać ma.

Sessye Rady nie ustaiącey in pleno y przez Departamenta ułożone będą ale przez samąż Radę dni onychże dla wiadomości publiczney oznaczone będą,

W De-

W Departamencie gdzie Miniſtra nie będzie, pierwſzy w porządku Senator prezydować będzie na Seſſyach oſobnych Departamentow, maiąc dwie kreſki dla decydowania in caſu paritatis votorum.

Na wſzyſtkich Seſſyach Departamentowych iako też in pleno głoſy y zdania zaczynać ſię będą od naymłodſzego z Konſyliarzow.

Departamenta odbiorą Inſtrukcye od Rady nieuſtaiącey in pleno przepiſuiące ſpoſob czynności y działania onychże, ktorych ſię we wſzyſtkim trzymać maią.

Rada in pleno zgromadzać ſię będzie podług potrzeby w przytomności Krola, ieżeli ſię chce znaydować lub na Jego mieyſcu Prymas, a w niebytności onego pierwſzy in ordine prezydować będzie. Przy zaczęciu Seſſyi Krol nayprzod poda od Tronu propozycye iakie mu ſię zdawać będą, ktore zgodnemi głoſy, lub gdy zgoda nie naſtąpi pluralitate decydowane będą. Ilekroć zaś Krol Jmć znaydować ſię na Radzie nie żechce, tedy Prymas lub na Jego mieyſcu Pierwſzy in Ordine te iako wyżey czynności wypełni, y te materye rownymże kſztałtem decydowane będą. Potym Marſzałek Stanu Rycerſkiego proponować będzie do decyzyi materye iakie potrzebne oſądzi, ktore wyżey opiſanym ſpoſobem rezolwowane zoſtaną.

Nakoniec Sekretarz Rady nie uſtaiącey czytać będzie Protokuły pięciu Departamentow; ażeby intereſſa w nich zawarte przez Radę nie uſtaiącą in pleno rezolwowane były, lub też odeſłane do należytego Departamentu po dokładnieyſzą y powtorną w czym zaydzie potrzeba informacyą. Gdy Krol Jmć nie będzie przytomny na Radzie, pierwſzy in Ordine Senator, Marſzałek y Sekretarz powinni będą uczynić donieſienie o wſzyſtkim J. K. Mci lub razem wſzyſcy trzey, lub też ieden z nich. Po ktorym odebranym Krol Jmć przyda materyom decydowanym ſwoie dwie kreſki, ieżeli mu ſię podoba, y te takiey wagi będą, iak gdyby przytomnie na Seſſyi one dawał. Gdyby oddalenie ſię na czas J. K. Mci z Warſzawy potrzebnym przez Radę nieuſtaiącą uznane było, na ten czas Rada powinna ſię udać y przenieść tam gdzie ſię Nayiaśnieyſzy Pan znaydować będzie. Lecz gdy wyiazd Krola Jmci z woli tylko właſney naſtąpi, w tym przypadku wybieranie Kandydatow y ſzafunek Urzędow zawieſzone będą do dwoch mieſięcy, y ſprawy gdzie idzie o życie ludzkie, nie będą bydź mogły decydowane przez Radę nieuſtaiącą w przeciągu dwoch mieſięcy, aż do powrotu Krolewſkiego, chyba gdyby Krol Jmć pozwolił przyſtąpić do decyzyi onychże w ſwoiey nieprzytomności. Y na ten czas ieden z wyznaczonych do Departamentu Intereſſow Cudzoziemſkich, powinien będzie iechać za Dworem Krolewſkim y znaydować ſię wſzędzie, ażeby tym ſpoſobem kommunikacyą y ciąg nie przerwany Intereſſow był zachowany.

Potym przyſtąpi Rada do otwarcia ſkrzyni, ta wyſtawiona będzie zewnątrz przy wniściu do Sali Rady nieuſtaiącey to ieſt: w Zamku Kro-

lewſkim, gdzie partykularne Seſſye Departamentow y Rada nieuſtaiąca in pleno odprawować ſię będzie przy ſtraży y warcie z Woyſka Rzeczypoſpolitey. W tey ſkrzynce iedno tylko zwierzchu będzie otwarcie, w ktore ſię papier złożony zmieści, y na niey wyrażony naſtępuiący napis: *Skrzynka na ſkładanie Supplik y ſkarg przeciwko komukolwiek bądź zanieſionych, tudzież Memoryałow zawieraiących w ſobie cożkolwiek użytecznego y potrzebnego dla dobra Kraiu.*

Ta ſkrzynka będzie miała trzy zamki y trzy klucze oſobne, z ktorych pierwſzy będzie u Krola Jmci, drugi u Pierwſzego Senatora, trzeci u Marſzałka. Na Seſſyach oddawać będą klucze Sekretarzowi, ktory otworzywſzy Skrzynkę, wyiąwſzy Papiery, położy ie na ſtole w Radzie, y tam przeyrzawſzy, intereſſa publiczne od partykularnych oddzieli, z ktorych pierwſze podług porządku wyżey opiſanych Departamentow, natychmiaſt examinowane będą y czytane, odkładaiąc decyzyą drugich na potym. Przy Skrzynce zawſze będzie Zołnierz na ſtraży, ktory nikomu nie ma bronić przyſtępu chcącemu włożyć do Skrzynki iakowe Papiery.

Rada nieuſtaiąca każe ogłoſić y obwieſzczenie na kartce przy Skrzynce zawieſić, że ktokolwiek ma co pilnego y ważnego tyczącego ſię Dobra Kraiu Radzie donieść może, zapieczętować ſwoie Piſmo, podpiſawſzy na wierzchu *Periculum in mora.* Takowe papiery naypierwey przed innemi czytane będą.

W materyach do rezolucyi przychodzących, gdyby w Radzie zgodzić ſię nie mogli, na ten czas Pierwſzy in Ordine Imieniem Krola Głoſy Senatorom rozda, a Marſzałek Oſobom z Stanu Rycerſkiego, z ktorych z naywiękſzą pilnością większość głoſow zebrana będzie. Ta zaś dwoiaka bydź może to ieſt: *per Vota Secreta*, albo ex turno głośnym ſłowem *Pozwalam* lub *Niepozwalam*, ktore głoſy wpiſywane będą w Protokuł Ręką każdego ktory ie dawać będzie.

Turnus nie będzie mogł mieyſca mieć in pleno, chyba w liczbie Oſob piętnaſtu zaſiadaiących na Radzie y niżeli do niego przyidzie, czyniący iakowe propozycye w Radzie, powinien ſię pytać zgromadzonych, ieżeli ieſt zgoda? Odpowiedź że *zgoda* lub też milczenie oznaczać będzie iednomyślność, lecz gdyby ſię kto opierał y proſił o turnum, na ten czas głoſami wotować będą.

Turnus raz zaczęty trwać ma bez przerwania aż poki materya, o ktorą rzecz ieſt oſtatecznie decydowana nie będzie.

Vota Secreta w naſtępuiących materyach używane będą.

1. W obieraniach do Urzędow y Wakanſow iakichkolwiek.
2. W Dekretach śmierci y odſądzeniu od czci y Honoru.
3. W Intereſſach tyczących ſię Percepty y Expenſy Skarbu Rzpltey.
4. W Sprawach *Criminis Læſæ Majeſtatis* w ſprawach Criminum Status, to ieſt: Buntow, Piſm przeciwko formie Rządu y do Buntu Obywa-

telow

telow zagrzewaiących, zdrady, perduellionis, corruptionis, peculatus, ſchadzek, ſpiſkow przez Prawa oznaczonych y opiſanych.

Wſzyſtkie inne Materye, Memoryały Proiekta decydowane będą przez głoſy iawne.

Vota Secreta odbierane być powinne z naywiękſzą oſtrożnością, y ażeby onymże ziednać zupełną wiarę y uroczyſtość potrzebną, poſtawiony będzie w poſrzodku Sali ſtoł oſłoniony firankami wyſokiemi na łokieć, ktore będą odſuwać ſię dla włożenia pod nie ſkrycie ręki, na ktorym ſtać będzie naczynie z dwoma otwarciami, gdzie po prawey ſtronie pozwalaiący, a po lewey nie pozwalaiący gałki puſzczać będą. Te otwarcia tey będą przeſtronności żeby tylko gałkę a nie rękę obiąć mogły, przytym to naczynie będzie miało przykrycie na zawiaſach zamykaiące ſię od ktorego klucz położony będzie na ſtole w Radzie aż do końca wotowania y nie wprzod wzięty aż Gałki rachować przyidzie. Marſzałek w przytomności zgromadzonych przewroci z gory na doł to naczynie otwarte, dla pokazania że ieſt prożne y dopiero poſtawione będzie na ſtole y firankami zapuſzczone. Potym Sekretarz Rady rozdawać będzie gałki z kości ſłoniowey tym wſzyſtkim ktorzy w Radzie Vocem deciſivam maią. A tak każdy podług porządku z mieyſca ſwoiego przyſtąpi do ſtołu, y podniozſzy rękę pokaże zgromadzonym że tylko iednę gałkę trzyma, y włoży onę w iedno ze dwoch otwarcie pozwalaiąc lub nie pozwalaiąc iak mu ſię podoba y ſumnienie właſne dyktuie, a tym ſpoſobem ani ſam drugich iak wotuią widzieć ani też widzianym bydź nie może.

W przypadku wielości konkurrentow Sekretarz Rady rozda wſzyſtkim zaſiadaiącym karteczki iedną ręką piſane z Imionami konkurrentow, każdy z nich włoży w naczynie przygotowane karteczkę tego, ktoremu ſprzyia, a drugie natychmiaſt ſpali, y na ten koniec przygotowana będzie nie daleko Sali Radney miednica y świeca zapalona. Ile kroć paritas votorum przyidzie przy Krolu Jmci zoſtanie decyzya. Y ażeby każdy mogł ſtarać ſię y otrzymać Urzędy y Łaſki wakuiące, ktokolwiek do nich ubiegać ſię lub kogo innego promowować zechce, ma wyrazić prozbę ſwoię na piſmie y wrzucić ią do ſkrzynki mogąc nawet y ſiebie ſamego za Kandydata podać.

Procz tego zaś wolno będzie każdemu z zaſiadaiących proponować Oſobę iednę z Radnych. Po ſkończonym wotowaniu ſekretnym Marſzałek otworzy naczynie y porachowawſzy gałki lub Bilety z trzema Senatorami y z trzema Oſobami z Stanu Rycerſkiego, przyſtąpią do pomiarkowania onychże y uznania dokładności w policzeniu wotow, nakoniec Marſzałek przeczytawſzy głośno Imienia Kandydatow ogłoſi pluralitatem ktorą natychmiaſt w Protokuł Sekretarz zapiſze.

W nieprzytomności Krolewſkiey Pierwſzy in Ordine wyznaczać będzie Seſſye, ale odmowić nie może zwołania onychże, ile razy ktory z

zasiadaiących przełoży mu potrzebę roztrząsania materyi wielkiey wagi, albo też w przypadku odebranego Pisma z podpisem *periculum in Mora.* Każdy z Osob składaiących Radę ma wolność opowiedzieć swoie zdanie, ale przystoynie y bez przykrości, kiedykolwiek zaś zachodzić będzie roztrząśnienie Interessow do ktoreykolwiek Osoby z Rady ściągaiących się na tenczas taż Osoba nie tylko głosu mieć nie może, ale też na Radzie znaydować się nie powinna.

Dwie Osoby iednego Domu y Herbu nie mogą iako członki iednego Stanu zasiadać w Radzie, iako to dwoch Senatorow lub też Konsyliarzow z Stanu Rycerskiego, ale ieden z każdego Stanu bydź może.

Wszystkie expedycye Rady nie ustaiącey pod Imieniem Krolewskim wychodzić będą z tą Ryngą.

My Krol za zdaniem Rady Naywyższey nie ustaiącey.

Osoby wchodzące do Rady mogą absentować się sześć Miesięcy wciąż lub też rożnemi czasami, ale nigdy więcey iak połowa oddalić się z mieysca Rady nie będą mogli, ażeby dla tego Sessye nie wakowały y każdy przez sześć miesięcy w Roku przytomny bydź powinien. Co Rada nie ustaiąca ułożyć ma wedle swoich potrzeb. O pozwolenie zaś oddalenia się nad pozwolone sześć Miesięcy publicznie w Radzie prosić potrzeba, y to tylko za większością głosow dawane będzie. Ci zaś co dłużey nad pozwolenie zabawią się ipso facto tracić będą Pensye swoie do proporcyi czasu, toż samo ma się rozumieć o tych ktorzy mieszkaiąc w Warszawie nie będą przytomni na Sessyach w Dni wyznaczone, wyłączywszy iednak Osoby na Urzędach Publicznych inszemi powinnościami zatrudnione y te ktore prawdziwey choroby będą miały zaświadczenie.

Te pozostałe Pensye dzielone będą przy końcu Roku między Osoby pilnie w zasiadaniu y dopełnianiu swoich powinności.

Ci ktorzy z posrzodku Rady w Poselstwach za Granicę wysłani będą nie stracą mieysca w Radzie, lecz stracą Pensye, ponieważ inna Im będzie ze skarbu obmyślona płaca, y za powrotem mogą znowu wchodzić na swoie mieysca do Rady w całym przeciągu od Seymu do Seymu.

Zaden z Osob składaiących Radę nie może pod iakimkolwiek bądź pretextem złożyć swoiey funkcyi.

Na każdym Seymie połowa Osob Rady przeszłey w rowney liczbie Senatu y Stanu Rycerskiego potwierdzona na dalszy czas będzie za poprzedzaiącym iednak wybraniem per vota secreta, a to dla tego ażeby mieć zawsze w Radzie Osoby doświadczone y wiadome Interessow. Po czterech latach trzeba wakować przeciąg drugich lat czterech, ażeby być przypuszczonym do Rady nie ustaiącey, podobnie też lat dwie dla tych ktorzy dwa Roki tę Funkcyą sprawowali. Na Seymie następuiącym Ordyna-

ryinym

fyinym Rada nie ustaiąca, ktora swoią Funkcyą kończyć ma, powinna mieć mieysce oznaczone w Izbie Senatorskiey dla dania sprawy y rachunku z swoiego sprawowania się. Dla odpowiedzenia na skargi, ieżeli iakie się znaydą; dla odebrania publicznego zaświadczenia, ktore w Konstytucyach ma bydź do Druku podane; iako Seym nie odebrał żadnych skarg przeciw Radzie nieustaiącey, albo też one wysłuchawszy, uznał za niesłuszne, lub one uznawszy za ważne sprawiedliwość uczynił.

To mieysce dla Rady będzie w Izbie Senatorskiey przy końcu Sali na przeciw Krola na krzesłach we dwa rzędy, w pierwszym Senatorowie a drugim Konsyliarze Stanu Rycerskiego. Marszałek zaś Rady nie ustaiącey przy ostatnim in ordine Senatorze siedzieć będzie.

Po uczynionym usprawiedliwieniu się, składaiący Radę Senatorowie poydą na swe mieysca, Konsyliarze zaś z Stanu Rycerskiego (ktorzy nie będą mogli bydź Posłami na Seym ani nawet znaydować się na Seymikach) po otrzymaney Approbacyi albo reprobacyi od zgromadzonych Stanow z Izby wynidą. W czasie usprawiedliwienia się Rady, Ministrowie ktorzy do niey nie należeli usiędą po obu stronach zaraz przy Woiewodach podług prawa 1768 a potym zaraz powrocą na swoie mieysca zwyczayne ku końcowi Sali iak tylko Radni oddalą się.

Nikt z Osob wchodzących w Radę nie będzie mogł się opponować podpisaniu Przywileiow Rezolucyi y wszelkich Dzieł pluralitate votorum decydowanych. W przypadku gdyby Krol, Pierwszy z Senatorow y Marszałek podpisać nie chcieli, na ten czas każdy z składaiących Radę za siebie podpisze, ktorych podpisow większość na samym Akcie wyrażona ważnym go uczyni.

ARTYKUŁ III.

WŁADZA, POWAGA, POWINNOSCI RADY NIE USTAIĄCEY.

1. Nie maiąc naymnieyszey mocy prawodawczey, ma tylko zlaną moc całą przyprowadzać do Exekucyi Prawa y Dekreta wszelkie, a zostaiąc składem y zbiorem powszechnym interessow publicznych, tak zagranicznych iako też wewnętrznych w kraiu, powinna ie rezolwować podług opisu Praw y okoliczności, utrzymywać oraz w Obrębie swoim każdą władzę Juryzdykcyi Kraiowych.

2do. Odbierać będzie od Juryzdykcyi Rzeczypospolitey w Warszawie agituiących się co Niedziel dwie, od Trybunałow zaś y wszystkich Sądow Ultimae Instantiae co Miesiąc ich Protokuły, czyli krotkie opisania Spraw odsądzonych, y Interessow rezolwowanych:

Wolno iey będzie wywołać przed siebie z innych Juryzdykcyi Sprawy y Interessa, ktore się będzie podobało, wyiąwszy Procedera y Sprawy Sądowe, o ktorych iest inne rozporządzenie niżey opisane.

3tio. Do tey Rady, appellacyi zakładać nie będzie wolno, ale podawane iey bydź mogą Suppliki *in Casibus denegatæ Justitiæ, Corruptionis Judicis*. Rada zaś wyrozumiawszy gatunek y stan Proźby, rozkaże Sądowi przeciw ktoremu iest zaskarżenie, ażeby Sprawę osądził, a gdyby Sędzia opierał się, y Sprawiedliwości administrować nie chciał, będzie go mogła napomnieć, gdyby zaś y tego napomnienia nie usłuchał, może go złożyć z Urzędu, w drugim zaś przypadku *Corruptionis* postąpi przeciwko Sędziemu, y ukarze go według Praw ieżeli iest winnym, a ieżeli nie, tedy onemu uczyniona będzie Sprawiedliwość y satysfakcya z Delatora ad mentem Prawa. W przypadkach w ktorych Juryzdykcye odsyłaią swoie decyzye na Seym, Rada nie ustaiąca roztrząsać może, ieżeli takie kategorye warte bydź odsyłane do Seymu, lub nie.

4to. Roztrząsać będzie bez żadney appellacyi Sprawy uczynkowe y gwałtowności świeżo popełnione, y przychodzące przed ten Sąd, nie maiąc potrzeby przechodzić przez stopnie niższych Juryzdykcyi. Gdzie także podciągane bydź maią Sprawy gwałtownego wniścia y Possessyi do Dobr; Co szczegulnie ściągać się ma *ad Causas facti*. Causæ zaś Juris odsyłane będą ad Forum competens. W Sprawach uczynkowych Rada nie ustaiąca da pomoc obelżonemu dla przywrocenia onegoż do Possessyi Dobr. Taż Rada wspierać będzie swoią władzą Trybunały, y inne subselia nie maiące dosyć mocy do przyprowadzenia do Exekucyi swych Dekretow.

5to. Ona będzie nieodwłocznie przywodzić do Exekucyi (używaiąc nawet do tego ludzi Woyskowych) Dekreta, od ktorych appellacyi nie masz, y to czynić będzie bez żadnego względu na Osoby w przypadku nie dopuszczenia y wzbraniania się Officyaliście Sądowemu.

6to. Wydawać będzie dyspozycye podług okoliczności do rożnych Kommissyi, nie tykaiąc tylko materyi zostawionych Prawodawstwu Seymow, a w przypadku nieposłuszeństwa niektorych Osob składaiących Departament lub Kommissyą, obwinieni oddalonemi zostaną od swych funkcyi, y inni aż do decyzyi Seymu mieysce onychże zastąpią.

7mo. Słuchać będzie percepty y expensy Skarbu publicznego, ile razy potrzebę tego osądzi.

8vo. Wydawać będzie assygnacye do zapłacenia z fundussu rezerwowanego w Skarbie publicznym, y specyfikowanego w Tabelli generalney expensy nieprzewidzianey, w przypadkach extraordynaryinych. Nie mniey zasłużonym Osobom dawać będzie nadgrody

z Summy

z Summy w Tabelli Generalney expensy na gratyfikacye wyznaczoney.

9no. Odbierać będzie y rezolwować wszystkie Proiekta dla Kraiu potrzebne y użyteczne, wyłączaiąc tylko te materye, ktorych Decyzya Seymowi zostawiona.

10mo. Układać będzie Proiekta do Reformy Praw, ktore poda Seymowi, y starać się będzie złączyć w iedno Volumen Prawa zebrane, Publiczne, Cywilne, y Kryminalne, ktore zebranie Seymowi pokaże.

11mo Wysyłać będzie Ambassadorow y Ministrow do Dworow Cudzoziemskich; Dawać im będzie Instrukcye potrzebne, rezolwować ich doniesienia po powrocie. Rapporta zaś od nich czynione będą, y odbierane w Departamencie Interessow Cudzoziemskich.

12mo. Przy wakowaniu Urzędow (procz tych, ktore szczegulnie do szafunku Krolewskiego należą, lub do obierania przez Szlachtę po Woiewodztwach) Rada wyznaczać będzie Kandydatow, y onych obierać per Vota Secreta sposobem wyżey opisanym, na ten koniec będzie umyślnie przygotowana Książka dla wpisywania tych, ktorzy czynili iakie usługi publiczne, bądź po Woiewodztwach, bądź gdzie indziey.

13tio. Wysyłać będzie Osoby wierne y doświadczone dla przestrzegania (gdy tego będzie potrzeba) sprawowania się y czynności rożnych Trybunałow, także dla przyprowadzenia do skutku iakiego Proiektu, użytecznego dla Rzeczypospolitey, ktorego decyzya od Seymu nie zawisła.

14to. Sądzić będzie wszystkie Sprawy, y Processa pro Criminæ læsæ Maiestatis, & Criminæ Status, tak iako wyżey obszernie iest wyrażono.

15to. Dawać będzie Gleyty, y Listy Zelazne z przyczyn sprawiedliwych.

16to. Do Decyzyi Rady nieustaiącey odsyłane będą wszystkie Dekreta w Sprawach gardłowych od Trybunałow y Sądow, ktore potwierdzić, odmienić lub kassować może podług okoliczności.

17mo. Będzie miała naywiększą baczność na zachowanie Soiuszow, y Traktatow Rzeczypospolitey.

18vo. Mieć będzie oko na wszystkie części Rządu y niedopuszczać, aby ktory stan Rzeczypospolitey, albo też Departament wychodził z Granic swey władzy, poprawiać będzie bez prawia, y zapobiegać exorbitancyom (ktore dawniey na Seymie roztrząsane były) a tym sposobem porządek wszędzie utrzyma.

19no. Przestrzegać będzie, aby Juryzdykcye Ziemskie lub Grody naznaczały Opiekunow Sądownie małoletnim, ktorych Rodzice odumarlszy, Opiekunow Testamentem nie naznaczyli, y bliższych krewnych nie było. A gdyby Juryzdykcya w przeciągu sześciu Niedziel od śmierci Oyca rachuiąc, w takowym razie nikomu opieki nie oddała, w tedy Rada nie ustaiąca naznaczy Opie-

E kuna,

kuna, a Ziemstwo lub Grod powinien będzie odpowiedzieć za szkody z tey okazyi wynikłe.

2omo. Ponieważ przez osobną Konstytucyą Seymu teraźnieyszego ustanowiona iest Kommissya. do rozrządzenia Edukacyą y wychowaniem Młodzi wszelkiey kondycyi Obywatelow, więc ilekroć y kiedykolwiek taż Kommissya domagać się będzie od Rady nie ustaiącey przyprowadzenia do skutku ustaw iey, y rozrządzenia, powinna będzie bez odwłoki przystąpić do decyzyi y uskutecznienia onychże, a oraz przerzeczoną Kommissyą we wszystkich okazyach mocą swoią zastępować.

A R T Y K U Ł IV.

GRANICE, SZALA, POWAGA, Y OKRESLENIE WŁADZY RADY NIE USTAIĄCEY.

Rada nie będzie mogła nic stanowić y czynić w tych wszystkich materyach, ktore są zostawione mocy Stanow zgromadzonych na Seymie; Nic przeciwko swobodom y Prerogatywom Prowincyi, Ziem, Powiatow, Miast y iakiegokolwiek zgromadzenia &c. Nie powinna sobie przywłaszczać mocy Prawodawczey, osobliwie w Materyach następuiących, ktorych traktować y czynić wyraźnie iest iey zabroniono.

1mo. Woynę attakuiącą wypowiadać, y Pokoy zawierać.

2do. Woyska Rzeczypospolitey za granicę wysyłać.

3tio. Czynić Granice z Sąsiadami, y na ten koniec Kommissye wyznaczać.

4to. Zastawy lub zamiany czynić z Dobr y Państw Rzeczypospolitey.

5to. Zaciągać Woyska Cudzoziemskie na żołd Rzeplitey.

6to. Długi na Skarb Rzeczypospolitey robić.

7mo. Podwyższyć lub zniżyć kurrencyą monety.

8uo. Uznawać za ważne pretensye nowe do Rzeczypospolitey, przez kogokolwiek czynione.

9no. Wydawać assygnacye do Skarbu ktoreby przenosiły Summę na nadgrody, y extraordynaryine wydatki naznaczoną.

10mo. Dawać nowy kształt Juryzdykcyom Sądowym; y onym Reguły Procederu prawnego przepisywać.

11mo. Przypuszczać do Indygenatu y Kleynotu Szlachectwa.

Gdyby Rada w Artykułach wyżey wyrażonych

żonych przeſtąpiła Granice ſwoiey władzy, Oſoby radne ktorych pluralitas w tych materyach z położonych Protokułow pokaże ſię; ſądzone będą na Seymie jako *pro crimine Status* y ukarane podług Praw o tym dawnieyſzych. Powaga dawney Rady nie uſtaiącey trwać będzie na Seymie Ordynaryinym poty, poki nowa podług wyżſzego przepiſu na iey mieyſce wybrana nie będzie, dawnieyſza zaś kończąca ſię Rada powinna będzie pokazać na Seymie opiſanie, y dać ſprawę z całey ſwey Adminiſtracyi.

Prymas albo pierwſzy in Ordine Senator, będzie powinien odpowiedzieć za Senatorow, a Marſzałek Rady nie uſtaiącey za Konſyliarzow Stanu Rycerſkiego, w tym wſzyſtkim co ſię tycze Adminiſtracyi teyże Rady.

W przypadkach w ktorych nie maſz Prawa wyraźnego, Rada nie uſtaiąca nie będzie mogła decydować; ale tym czaſem przygotuie proiekta do napiſania nowych Praw w takowych okolicznościach; y one w Uniwerſałach zwołuiących na Seym wyrazi.